

A GYAKORLÓ GYÓGYSZERÉSZ KAPCSOLATA A JOGSZABÁLYOKKAL

DR BÁRKÁNYI PÁL

A jogszabályok, mint az élet minden területével, a gyógyszerészi munkával is szoros kapcsolatban állnak. Általános és speciális normákat állítanak fel, melyeknek betartása kötelező, s e normáktól való eltérés esetére a szabály megszegőivel szemben szankciókat helyeznek kilátásba.

Bár a jogszabályok papíron a felületes olvasó előtt száraz szöveggé hatnak, mégsem lehet közömbös senki számára, hogy saját munkaterületével kapcsolatban azok mit írnak elő, mi az amit megengednek, megszabnak, vagy megtiltanak.

A jogszabályok megalkotóinak éppen ezért mindig arra kell törekedniük, hogy azok tartalmukat az életből merítsék, mert csak akkor töltik be helyesen szerepüket, ha az összes adott körülmények figyelembevételével készültek. Az étellel való szoros kapcsolatból pedig természetesen adódik, hogy az a szabály, mely tegnap még helyes volt, ha a fejlődést nem követi, ma már gátlója lehet annak.

A gyógyszerész munkáját is jogszabályok szabályozzák. Bár személy szerint azt tartom helyesnek, hogy a gyakorló gyógyszerész munkája folyamán minél kevesebb megkötöttségnek legyen alárendelve, tudását és egyéniségét mind jobban kifejthesse, s bizakodva várom, hogy a VI Magyar Gyógyszerkönyv Szerkesztő Bizottsága a gyógyszerészek e jogos kívánságát figyelembe véve nagyobb lehetőséget biztosít részükre: mégis el kell ismerni, hogy az egységes gyógyszer-tári munka érdekében szükség van olyan jogszabályokra, melyek a gyógyszerészi munkát bizonyos esetekben konkrétan, végső soron pedig egy egységes egészbe fogják össze. Ezeknek pedig olyanoknak kell lenniük, hogy a haladó gyógyszerészi tudományok, az új szocialista egészségügy és gyógyszerellátás, valamint a széleskörű társadalombiztosításból előállt új helyzet minden problémáját figyelembe vegyék, s mintegy irányt mutatva segítsék elő a gyógyszerészi munkát.

A jelenleg érvényben levő jogszabályaink közül nem egy olyanul találjuk magunkat szembe, melynek létjogosultsága vitatható, kevéssé tartják be őket, s ez a tény az egységes gyakorlatot is megbontja. A szocialista gyógyszerellátás területén pedig különösen fontos, hogy félretéve minden üzleti, vagy bármely más érdeket, mindenkor és csakis kötelezően előírt, a kornak és követelményeknek megfelelően megalkotott jogszabályok szerint járjunk el.

A jelenleg érvényben levő rendeletek közül az egyik pl. előírja, hogy két kereszttel megjelölt gyógyszert csak a rendelés napján, vagy az azt követő napon, olyan helységben lakók részére pedig, ahol gyógyszer-tár nincs, csak a rendelés napját követő 3 napon belül szabad kiadni.

Akár az egyik, akár a másik időpontot nagyon rövidnek tartom, mert több olyan szubjektív és objektív körülmény játszhat közre, mely megátalja, hogy a beteg az előírt rövid időn belül

gyógyszerét kiválthassa. E rendelkezés betartását eddig nem nagyon ellenőrizték, s talán ez is oka annak, hogy a gyógyszerészek nagy része nem egységesen jár el, hanem a megengedett határidőn túl is kiszolgáltatja a kétkeresztes gyógyszert.

Helyes az elgondolás, hogy a beteg ne egy hónap múlva szedje be az orvos által ma felírt gyógyszert s kívánatos az is, hogy gátat vessünk a gyógyszerek felhalmozódásának és pazarlásának (a megtalált régi receptet kiváltja a beteg). E tények valóban ellene szólnak az expediálhatóság hosszabb időpontjának, mégis helyesnek tartanám azt egységesen egy hosszabb időben, mondjuk 5 vagy 8 napban meghatározni. A határidő így sem lenne annyira hosszú, hogy ebből valamiféle hátrány származhatnék. Ugyanakkor azt a gyógyszerészt, aki eddig is szabályosan járt el, megszabadítaná a betegekkel folytatott sok fölösleges vitától és kellemetlen megjegyzésektől („máshol bizony kiadják”), s a szabályt szívességből vagy humanitásból be nem tartó gyógyszerészt pedig megóvná az esetleges kellemetlen következményektől.

A kétkeresztes, valamint az egy üres kereszttel jelzett gyógyszerek kiszolgáltatásánál felvetődik a megismételhetőség kérdése. Az érvényben levő rendelkezés szerint ugyanis két- és egy üres kereszttel megjelölt gyógyszert csak abban az esetben szabad ismételtelen kiszolgáltatni, ha a két-, illetve egy üres keresztes szernek a gyógyszerben foglalt mennyisége nem haladja meg a gyógyszerkönyvben megállapított egyszeri, illetve napi adagot. Ha a gyógyszerből az említett adagoknál többet rendelt az orvos, ismételni csak akkor szabad, ha az orvos a rendelvényt *repetetur*, vagy *reiteretur* szóval, valamint újabb kelettel és név-aláírással látta el. Tehát nem elégséges, ha az orvos a vény kiállításakor azt pl. *bis repetetur*-al jelezte. Ez mégis elég gyakran megtörténik, nem ismervén a szabályt, nem gondolnak arra, hogy az általuk felírt recept a másodszori kiváltás alkalmával újabb aláírásuk és keltezésük nélkül érvénytelen.

E helyen a hivatkozott rendeletnek csak az eddig kevéssé taglalt szempontjaival foglalkozom. Bár a rendelkezés, világos és érthető, mégis bizonyos kétséget támaszt a jogszabályalkotó szándéka felől. Azzal ugyanis, hogy a kétkeresztes vagy egy üres keresztes szer ismétlését csak akkor engedélyezi újabb orvosi aláírás és keltezés nélkül, ha az egész gyógyszerben foglalt mennyiség nem haladja meg az egyszeri, illetve egy napi legnagyobb adagot, elvileg kizárja, hogy az orvos által szám vagy súly szerint megjelölt gyógyszer mennyiségét a gyógyszerkészítő megváltoztassa. Példának említem a *phenobarbitalum*-ot, melynek megengedett legnagyobb napi adagja 0,60 g. Ha az orvos ebből 20 db port készített, melyben darabonként 0,06 g van, a gyógyszer egész mennyiségében 1,20 g *phenobarbitalum* lesz. Ebben az esetben a gyógyszerész

nem ajánlhatja fel a betegeknek, hogy 10 db-ot elkészít a porból ismételten, mivel abban csak a megengedett 0,60 g fenobarbiturál foglaltatik, mert az eredetileg felírt gyógyszer egész mennyiségében viszont a fenobarbiturál 1,20 g. A jogszabály értelmében ebben az esetben a 10 db por sem ismételtető meg

Sokan mégis úgy értelmezik ezt a szabályt, hogy a gyógyszerész az előbbi példa szerinti 10 port, mely csak 0,60 g *phenobarbituratum*-ot tartalmaz, és nem haladja meg a legnagyobb napi adagot, ismételten kiszolgáltathatja. Helyes lenne tehát a szabályt úgy megfogalmazni, akár mintegy nemleges értelemben is, hogy kétféle értelmet ne tulajdoníthassanak neki.

E rövid kis írás keretén belül nem tudtam és nem is akartam részletesen foglalkozni minden olyan jogszabállyal, melynek megváltoztatását az idő szükségessé teszi, csupán e néhány példán keresztül volt céloom megmutatni, hogy jogszabá-

lyaink felülvizsgálása és újabbak alkotása mennyire szükséges. Itt vetődik fel azután az a gondolat is, hogy a ma használatos, a már amúgyis javításokkal teletűzdelt jogszabály-gyűjteményünket helyes lenne egységes törvénykönyvbe foglalt világos, áttekinthető jogszabály-rendszerrel felváltani.

A rendeletek megszegése felelősségre vonást, esetleg büntetést vonhat maga után, de ettől függetlenül is, komolyan kell foglalkozni velük s az élet és a kor követelményeit figyelembe véve olyan új jogszabályokat alkotni, melyek még a lehetőségét is kizárják annak, hogy bárki akár csak véletlenül is áldozata legyen egy idejét múlt és elavult, de még érvényben lévő jogszabálynak

(Főv. Tanács Gyógyszertári Központja,
Budapest, V., Zrínyi-u. 3.)

Jelenlegi munkahely:

Országos Kriminálisztikai Intézet Bp. XII. Maros u. 6/a

A fenti cikkben foglaltakkal kapcsolatban a szerkesztőség kérésére az *Eü. Min. Gyógyszerészeti és Műszerügyi Főigazgatósága* az alábbi észrevételeket tette:

A jelenleg érvényben levő, gyógyszerészetet érintő jogszabályok magukon viselik a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet korszakának jellemző vonásait (1948. évi XXX. törvény, 3180—137/1951. III. 1.; Eü. M. sz. rendelet a gyógyszerkülönlegességek forgalmának és ellenőrzésének szabályozása tárgyában, stb.)

Most, amikor hazánkban a szocializmus alapjainak lerakása befejeződött és megkezdődik a fejlett szocialista társadalom építése, szükséges, hogy az egészségügy szervezeti és tartalmi

változásait tükröző egészségügyi vonatkozású törvényeink és jogszabályaink legyenek. Az Egészségügyi Minisztérium megkezdte az egészségügy egész területét átfogó — így a gyógyszerészetet is magába foglaló — jogszabálynak, egészségügyi kódexnek a kidolgozását. Ennek keretében az összes jelenleg érvényben levő jogszabályok felülvizsgálatra, amennyiben szükséges módosításra vagy hatálytalánításra kerülnek.

Az egészségügyi kódex tervezete széleskörű megvitatásra kerül s így mód lesz a fenti cikk szerzője által említett jogszabályok esetleges megváltoztatására is.

Egészségügyi Minisztérium Gyógyszerészeti
és Műszerügyi Főigazgatósága

ÚJ ALKALOIDA A VASOCHINON

Indiai kémikusok legutóbb egy új alkaloidát állítottak elő a gyögnövény gyanánt már régóta ismert és használt *Adhatoda Vasica Nees* (akantuszfélek) leveleiből. Az eddig ismeretlen alkaloidát *vasochinon*-nak nevezték el. Korábban a növények *vascin* nevű kristályos alkaloidja volt ismeretes, mely szerkezetében és hatásmódjában is azonos a *peganin*-nel, a *Peganum harmala L.* — (szíriai ruta) alkaloidjával. A farmakológiai vizsgálatok alapján a vasochinon hatékonyan tágítja a légutak ereit, elsősorban a bronchusoknak hisztamin okozta görcsös összehúzódását oldja. Klinikai tapasztalatok is igazolják, hogy a vasochinon minden allergián alapuló asztmás megbetegedésnél megbízható hatású. Ezzel igazolva van a vasaka-levélnak mint köptető, köhögés- és asztma elleni szernek évszázadokra visszanyúló népi használata.

R. B.

Öst. Ap Ztg. 16. 143 (1962)

A GYÓGYSZERTÁRBAN KÉSZÍTETT STERIL-OLDATOK LEJÁRATI IDEJE

A gyógyszerellenőrzésre vonatkozó utasítás szerint a Szovjetunió gyógyszerteráiban a parenterális célra készített oldat eltartási ideje 48 óra. Kísérleteket végeztek annak megállapítására, hogy a gyógyszerteráiban készített steril oldat meddig tárolható és használható fel. Olyan helyeken ugyanis, ahol nagymértékű a magisztrális injekció fogyasztás, gyógyszerpazaráláshoz vezetne, ha az oldatokat 48 óra múlva megsemmisíté-
tették. Megvizsgálták a 0,1%-os atropin, a 10%-os ná-

rium-bromid, az 5%-os glükóz, a 0,25%-os, 0,5%-os, prokain, a 10%-os nátriumszalicilát, a 0,85%-os és 10%-os nátriumklorid gyógyszerteráiban készített steril oldatainak eltarthatóságát. Az oldatokból különböző mennyiségeket, különböző edényzetben (üveg, kaucsuk, polietilén) sterilizáltak 100°-os áramló vízgőzben 30 percig, (a glükóz 5%-os oldatát 1 óráig).

Megállapították, hogy az összes oldattéveség 10, ill. 20 nap múlva is steril maradt, kivéve a glükóz 5%-os oldatát, melyből a készitéstől számított 10 nap múlva kokuszokat és egyéb mikroflórát tenyésztettek ki. A 20 napon azonban érdekes módon ez az oldat ismét sterilnek bizonyult.

Aptyecsenoje gyelo 11. 55 (1962). *Csontos András*

OLTÓANYAG HÉTFÉLE JUH-BETEGSÉG ELLEN

Angliában olyan oltóanyagot állítottak elő, amely egyszerre hét különböző, juhokon előforduló megbetegedés ellen van hivatva védelmet nyújtani. Ez mind az ember, mind állatgyógyászat terén az első olyan megóvja a juhokat a talajjal való érintkezéssel, mely egyidejűleg ennyi különböző betegség ellen hatékony. A „Eovexin” elnevezésű szérum kezelés révén felvehető kórokozók útján terjesztett megbetegedésektől. Amíg eddig juhnyájak immunizálására többszöri oltásra volt szükség, mert minden oltóanyag a hét betegség közül csak 1—2, vagy legfeljebb 3 ellen biztosított védelmet, addig most egyetlen oltás elegendő. Nagy a gyakorlati jelentősége, mert a nyájak többszöri összeterelésének és az állatok esetenkénti oltásának többletmunkája ezzel elmarad.

Öst. Ap Ztg. 16. 59 (1962)

R. B.